

DOI 10.31909/26168774.2020-(46)-7

УДК 930.85

Маріана ДАКІ*

ОПІР ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ПІВДЕННОЇ БЕССАРАБІЇ РУМУНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ (1918-1940 рр.)

У статті зроблена спроба проаналізувати заходи румунської адміністрації на території Південної Бессарабії в період між двома світовими війнами. Цей регіон мав на той час більш строкатий склад населення, порівняно з іншими регіонами Румунії. Для вирішення мовного питання, місцева влада повинна була враховувати не лише інтереси нацменшин, а й інтереси держави, зберігаючи безпеку, не вдаючись до екстремальних заходів.

Авторка розглянула форми і методи впливу держави на багатонаціональне населення регіону; охарактеризувала діяльність і роль національних спілок, що прагнули підтримати право місцевих мешканців навчатися рідною мовою; розглянула та проаналізувала рух представників інтелігенції, яка вела непримиренну боротьбу за право мати можливість вивчати рідну мову в навчальних закладах; визначила особливе ставлення румунської адміністрації до нацменшин Південної Бессарабії у досліджуваний період.

Ключові слова: мова, інтелігенція, нацменшини, спілка, рідна мова, Південна Бессарабія, школа, Закон.

За останні роки в Україні значних трансформацій зазнало питання мовної політики. Під кутом зору багатонаціонального українського суспільства опинилася Стаття 7. Мова освіти закону Міністерства освіти від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 18 грудня 2018 року N 2657-VIII, від 20 грудня 2018 року N 2661-VIII). У документі зазначено, що «особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини»¹.

Закон викликав масу обурень, як з боку нацменшин, так і за межами країни. Найбільше незадоволення висловили Румунія та Угорщина, дорікаючи Україні недотриманням прав нацменшин². Зважаючи на міжнародний резонанс, цей закон було передано на розгляд до Ради Європи та Венеціанської комісії.

Ці події підштовхнули науковців до пошуків виходу з конфліктної ситуації та аналізу історичних подій столітньої давнини. З 1918 року Південна Бессарабія - багатонаціональний регіон, входила до складу Румунії, й тому питання про мову було вельми актуальним для тогочасного суспільства.

* Дакі М., аспірантка, Ізмаїльський державний гуманітарний університет; e-mail: dakimariana90@gmail.com

¹ Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

² Більш щільне заселення румун на території України – це південь Бессарабії та Буковина, угорці – на Закарпатті.

Чи мала право румунська адміністрація нехтувати правами нацменшин? Як реагувало суспільство, а саме мисляча його частина – інтелігенція на спроби уряду щодо румунізації місцевого населення? Чи варто українській владі в наш час прислухатись до відлуння минулого та зробити важливі висновки? – ось далеко не повний перелік питань, на які авторка спробує дати відповідь в статті.

Питання про мовну політику міжвоєнного періоду досліджували переважно румунські науковці, які вважають цей час румунською епохою відродження. Досить чітку оцінку подіям того періоду дав румунський науковець Мар'ян Кіриак у своїй праці «*Provocările diversității. Politici publice privind minoritățile naționale și religioase*»³. Він стверджував, що Конституція Румунії, яка була ухвалена 29 березня 1923 р., була доволі демократичною для свого часу. В документі зазначалося, що всі румуни незважаючи на свою національну та релігійну приналежність, мову спілкування, мають однакові конституційні права, але визнавав парадоксальність ситуації, яка утворилася навколо нацменшин.

По-перше, кожна з них мала свою окрему національну спілку, деякі з них навіть політичні партії у парламенті, що надавало їм переваги у вирішенні багатьох питань. Саме в цей період збільшилася кількість шкіл та класів з вивченням рідною мовою. По-друге, виходячи з Закону про освіту, від грудня 1925 р., нацменшини в Румунії отримали можливість мати свої школи з викладанням рідною мовою, але румунська мова, історія, географія Румунії мали викладатися державною, тобто румунською мовою.

На думку румунського дослідника Оана Міту, який у статті «*Limba ca exponent al identității naționale. perspective și aplicații românești interbelice*»⁴ визначив, що держава, яка підтримує права своєї титульної (румунської) етнічності – це народ, який створює власну країну та має право вказувати на духовно-культурні цінності іншим національностям, що населяють державу. Правлячі кола, додає науковець, використовували політичні принципи, які надавали пріоритетного значення остаточному будівництву румунської нації, проте незважаючи на це, з повагою ставились до питань прав нацменшин.

На жаль, між румунськими та українським науковцями до цих пір не існує компромісної позиції щодо дотримання освітніх прав нацменшинами на територіях, що тимчасово входили до складу Великої Румунії. Переважна більшість румунських наукових джерел оцінює ситуацію позитивно, намагаючись довести дотримання конституційних прав для всіх мешканців регіону, проте архівні данні, що були знайдені авторкою статті, не дають такої впевненості та підводять до висновку, що народи, які заселяли Південну Бессарабію, мали певні складнощі з румунською адміністрацією в площині мовно-національних відносин.

Болгари. Один з найчисельніших народів історичної Бессарабії, який ще за часів російського панування створив іредентистський⁵ рух. Центром руху було

³ Chiriac M. (2005) *Provocările diversității. Politice privind minoritățile naționale și religioase în România*. Cluj-Napoca. Fundația CRDE. P. 94.

⁴ Mitu O.-M. (2016). *Limba ca exponent al identității naționale. perspective și aplicații românești interbelice*. *Analele Universității Dunărea de Jos din Galați*. 15/2016.

⁵ іредентизм (італ. irredentismo, від irredento – незвільнений, такий, що перебуває під чужим володарюванням) – термін міжнародних відносин, що позначає політику держави, партії чи політичного руху за об'єднання народу, нації, етносу в рамках єдиної держави/ URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

місто Болград, але його діяльність поширювалася у повітах зі значною часткою болгарського населення, а також Ізмаїлі, Кагулі, Четатя Албе⁶.

Лідери цього руху не відмовились від своїх поглядів навіть після приєднання Бессарабії у 1918 р., до Румунії і продовжували свою діяльність. Вони були вихідцями з місцевої інтелігенції, завжди прагнули брати участь у керівництві та управлінні Болградським ліцеєм. Очолював болгарських іредентистів адвокат Іван Желясков. Він декілька разів був у складі Піклувального комітету Болградського ліцею, а потім навіть став його президентом. Інші прихильники болгарського руху були тісно пов'язані з ліцеєм та виконували різні функції в Піклувальному комітеті, а також в органах влади міста Болград: Андрій Кулев та Христиан Христофоров – викладачі ліцею, Борис Камбуrow – колишній голова міста, Георгій Дімов – колишній помічник мера. Багато вчителів ліцею для хлопчиків та дівчат, були іредентистами, надавали перевагу своїм землякам, наприклад, безкоштовне навчання, призначення на різні службові посади, матеріальну допомогу болгарським учням з фондів Піклувального комітету⁷.

Навчальний заклад мав численні ставки, які приносили непоганий дохід, що використовувався на справу популяризації болгарської національної ідеї. У 1918-1921 рр. лідери руху прагнули створити болгарські школи в сільських комунах з переважним болгарським населенням, а також й у Болграді. З цією метою через довірених людей та колишніх учнів ліцею, які знаходились у Болгарії, вони привозили книги та дидактичні матеріали болгарською мовою. На превеликий жаль організаторів, значна частина тих матеріалів потрапляла до рук влади, яка, звісно, перешкоджала створенню болгарських шкіл з викладанням рідною мовою⁸.

Проте, якщо пригадати 1858 р., коли Бессарабія перебувала під владою Молдавського князівства, у болгарському ліцеї для хлопців разом з основними предметами та державною мовою вивчали також іноземні мови й рідну мову: на першому етапі навчального процесу – молдавську і болгарську мови; російська і грецька мова не були обов'язковими. На другому етапі учні вивчали обов'язково латинську та слов'янську. При цьому французька, грецька та молдавська мови і болгарська література не входили до обов'язкового переліку навчальних предметів⁹.

З приходом у 1918 році румунської адміністрації становище дещо змінилося. Так, у 1918-1926 рр. директором ліцею для хлопчиків у Болграді було призначено Марку Валуца. Виклик до Кишинева, де М. Валуца разом з посадою директора навчального закладу, отримав чіткі вказівки щодо обов'язкової румунізації навчального закладу¹⁰.

Наступ на права національних меншин та остаточна румунізація навчальних закладів у регіоні визивала занепокоєння не лише у місцевих інтелектуалів. Іноді навіть прості селяни замислювалися над загрозливим становищем втрати

⁶ Комунальна установа «Ізмаїльський архів» (далі КУІА). Ф. 312, Оп. 1. Спр. 139. Наблюдательное дело за деятельностью болгарского националистического движения в Измаильском уезде. Арк. 21, 96.

⁷ Там само. Арк. 20.

⁸ Там само. Арк. 19.

⁹ КУІА. Ф. 312. Оп.1. Спр. 76. Арк. 110. Наблюдательное дело за деятельностью «Союза обществ болгарских колонистов» Измаильского и Кагульского уездов; документы о правах болгарской гимназии на принадлежащее имущество и положение о гимназии.

¹⁰ КУІА. Ф. 312, Оп. 1. Спр. 139. Арк. 96. Наблюдательное дело за деятельностью болгарского националистического движения в Измаильском уезде.

національної ідентичності. Так, після публікації нового закону про нацменшини, у комуні Король Карол II, селяни запитували румунських вчителів з приводу того, що буде зі школою, чи будуть діти навчатись рідною мовою, чи школа залишиться болгарською? Ці чутки поширювалися серед селян вчителями слов'янського походження¹¹. Іноді нехтування владою правами нацменшин призводило до радикальних заходів з боку небайдужих. Був навіть випадок, коли представники болгарської інтелігенції – Іван Кулев з Болграду й брати Константинови з Ізмаїлу, направили меморандум до болгарській делегації, яка на той час перебувала в столиці. В документі зазначалося, що болгари складають більшість у бессарабських комунах міста Ізмаїл, Болград, Фінтина Дзинелор, Анадол, Беняса, Болбока, Вайсал, Кайраклія, Сату-Ноу, Курчу, Старий Траян, Табаку, Ташбунар, Чушмеле, Чушмікіой, Кальчево, Карагачь. Ця заява містила відомості про соціально-економічне та культурне становище болгар різних районів Бессарабії. Автори Меморандуму сподівалися, що завдяки втручання болгарської держави отримають можливість створити в цих комунах національні школи і бібліотеки, бо ввідчували загрозу втрати своєї національної ідентичності¹².

Росіяни. У 1928 р. в Кишиневі було організовано російську національну спілку «Російські нацменшини з Румунії» або «Російська громада Румунії» за юридичною адресою: м. Кишинів, вул. Стефана Великого №164. Спілка мала свою програму: боротися за визнання права мати державну національну школу з викладанням російською мовою та мала захищати національні, релігійні, економічні, політичні інтереси російських мешканців на території всієї Румунії. У Конституції Румунії 1923 р. зазначалося, що нацменшини мають право мати свою церкву, школу, в якій діти мали б можливість навчатися рідною мовою та використовувати рідну мову в адміністративних установах держави.

26 грудня 1931 р. в Кишиневі відбулося чергове засідання Спілки. У протоколі № 616, вказувалося, що німецькі, болгарські, угорські нацменшини з інших регіонів мають такі умови, лише росіяни позбавленні цих прав, найчастіше завдяки своїй пасивності. За 13 років панування румунської адміністрації в регіоні не лишилося жодної школи з російською мовою викладання, незважаючи на те, що політичні партії перед виборами обіцяли вирішити це питання, але жодна з політичних сил не дотримала слова¹³.

Регламент Спілки базувався на конституційних законах Румунії. Члени організації обиралися на трьохрічний термін, наявність на засіданні десятих членів давало можливість приймати рішення голосуванням й складанням протоколу. Важливим чинником у діяльності Спілки була наявність типографії, яка видавала газету «Російська думка». Абонемент цього видання становив на рік – 110 лей, 6 місяців – 60 лей, 3 місяці – 35 лей. Внески членів Спілки складали 100 лей на рік. Дохід Спілки складався з продажу квитків на концерти, театральні презентації, займи тощо¹⁴.

Спілка мала намір поширити свою діяльність на всю Бессарабію, перші філії були відкриті у містах Тігіна й Хотин¹⁵.

¹¹ Там само. Арк.48.

¹² Там само. Арк.55.

¹³ КУІА. Ф. 312. Оп.1. Спр. 49. Арк. 349. Переписка с Бессарабским окружным инспектором полиции, комисариатами полиции городов Болграда, Килии, Рени, Вилково о наблюдение за деятельностью населения русской и украинской национальности городов уезда.

¹⁴ Там само. Арк. 39.

¹⁵ Там само. Арк. 1.

У місті Ізмаїл філія Російських нацменшин була заснована в 1930 році, головою організації став Павло Подоспєєв, місцевий адвокат, який мешкав за адресою: вул. Регіна Марія 12¹⁶.

13 січня 1932 р. лідери Спільки звернулися до п. Подоспєєва з проханням надати перелік прізвищ з комун повіту, до яких можна надіслати належні матеріали для організації на місцях нових філій в комунах, де переважало російськомовне населення. Це Залакарь, Васілевка, Тропекло, Сагани, Мертаза, Хасан-Аспага, Галілешть, Дракуля, Дмитрівка, Чішмея, Кісліца, Карамахмед, Нові Карагачі, Баччалія, Кілія, Болград, Фінтина-Зинілор, Ердєкбурно, Дермендере, Бановка, Рені, Вілково. Підвести підсумки виконаної роботи мав румуно-російський Конгрес¹⁷.

Незважаючи на конституційне право нацменшин на активістів Спільки неофіційно здійснювався тиск, застосовувалися навіть такі міри як арешт. П. Подоспєєв під тиском поліції відмовився від подальших активних дій. Про це свідчить його пояснювальна записка написана власноруч, що зберігається в Ізмаїльському архіві, в якій він ретельно пояснював мету цієї організації, підкреслюючи законність її утворення. Крім цього, місцева адміністрація досить негативно сприйняла сам факт відкриття філії в Ізмаїлі, що в кінцевому результаті призвело до припинення роботи організації, яка, фактично, навіть не встигла розпочатися¹⁸.

Липовани. 20 січня 1934 р. у газеті «Бессарабське слово», що виходила друком у Кишиневі вийшла стаття «Російські нацменшини з Румунії об'єднуються». Ця публікація була присвячена липованам. Бухарест позитивно відреагував на статтю вказуючи, що румунська держава підтримує цю ініціативу, так, в решті решт, наполегливі дії російських нацменшин розтопили лід між ними та державою. Російська Спілька старовірів як і Спілька «Російські нацменшини з Румунії» мали стати не політичною організацією, а просвітницьким товариством, яке буде розвивати релігійні та культурні взаємини. У цьому ж році в Яссах відбувався конгрес росіян-старовірів з Молдови та півдня Бессарабії з метою створення Спільки російських нацменшин-старовірів. Ізмаїл представляв Іван Вороб'єв, який агітуючи липован з регіону Лепушни, мав намір утворити та розширити коло однодумців¹⁹. Не залишались осторонь і лідери різних політичних партій. Так, за ініціативою Михаїла Ерського, голови ліберальної партії у місті Вилков, була відкрита школа співу для хлопчиків та дівчат, де поряд з церковним співом вивчалася слов'янська орфографія.

Вбачаючи в цих діях певну небезпеку, представники влади пропонували писати пісні буквами латинського алфавіту. Однак липовани стояли на своєму: існувала офіційна версія, немов вивчення слов'янської орфографії необхідно для читання церковних книг. Таким чином, вдавшись до невеликої хитрощі, організатори школи підтримували рідну мову та вели неофіційну боротьбу проти румунізації навчальних закладів. Слід зазначити, що церковна література старообрядців була надрукована виключно мовою старовірів, крім цього, всі церковні заходи велися також цією мовою²⁰.

¹⁶ Там само. Арк. 14.

¹⁷ Там само. Арк. 37.

¹⁸ Там само. Арк. 66.

¹⁹ Там само. Арк. 124.

²⁰ Там само. Арк. 142.

Українці. На півдні Бессарабії за часів румунської адміністрації з боку української діаспори не спостерігалось значної активності. Культурно-просвітницька діяльність була більш притаманна українцям з Буковини, яка на той час теж знаходилася під владою Румунії. Щодо Ізмаїльського повіту, то під час перепису населення у графі «національність» українці та росіяни позначалися як єдина нація. Українською мовою користувалися здебільше селяни, натомість, місцева інтелігенція спілкувалася російською мовою, тому й захищала права російськомовного населення.

Помітні зрушення у цій справі почалися на початку 30-х рр., а саме у повіті Четатя-Албе, де рівень слов'янського населення набагато перевищував румунське населення. На підтвердження цього факту надаємо уривок із статті «Небезпека нацменшин в Бессарабії», яка була опублікована в одній з державних газет під рубрикою «Куток румунської Бессарабії»: «...на території повіту Четатя-Албе у 7595 км² за підсумками останнього перепису населення проживають: румуни – 80.460; українці – 46.153; росіяни – 72.367; болгари – 71.531; німці – 57.839; євреї – 57.839; гагаузи – 5.863; інші національності – 4.047. Загалом – 346.471 жителів»²¹.

Бурхливі 30-ті роки ХХ-го століття виводили на передній план національну ідею, саме у цей час до своєї національної ідентичності звертається й українська інтелігенція Південної Бессарабії. Вони почали створювати офіційні гуртки (кожна зустріч мала бути зафіксована у належних органах), де обговорювали культурно-економічні питання громади, завжди під пильним наглядом румунських органів безпеки. Один із звітів агента поліції свідчить, що нагальними питаннями під час засідання гуртків були: відкриття української школи, релігійна служба рідною мовою, культурні та економічні асоціації. Всі дискусії велись українською мовою²². Нарешті у 1931 р. було закладено фундамент української спілки «Просвіта», засновниками якої стали перукарі за фахом Леонід та Ганна Белкіни, вчитель Корнелій Ребюк та інші. Лише у 1936 р. після слухання у трибуналі Спілка була офіційно зареєстрована під №183 від 13 березня 1931 р. Очолив спілку інженер Василь Гетманченко. «Просвіта» мала розвивати та поширювати українську мову, але проіснувала організація лише до 1939 р.²³

Отже, можемо стверджувати, що в Південній Бессарабії румунська влада нехтувала конституційним правом, яке надавалося нацменшинам всієї Румунії. Причиною «особливого ставлення» до цієї території могло бути те, що відсоток інших нацменшин порівняно з румунами був набагато вищим і це фактично ставало загрозою для національної безпеки Румунської держави. Ще один чинник, який пояснював таку позицію – це кордон з Радянським Союзом. Як відомо у 30-ті роки ХХ століття в Європі, й Румунії включно, велася активна боротьба проти розповсюдження соціалістичних ідей, що дало румунській владі право нехтувати правами нацменшин особливо слов'янських націй. Спроби представників інтелігенції цього регіону утворити свої спілки для розповсюдження національної культури, відкриття національних шкіл з викладанням рідної мови не давали бажаних результатів. В регіоні не існувало жодної національної школи, рідна мова не вивчалася, а лише залишалася засобом спілкування на побутовому рівні.

²¹ КУІА. Ф. 580. Оп. 1. Спр. 2355. Арк.33. Приказы Кишиневского окружного инспектората полиции и переписка с подведомственными комиссарами полиции о надзоре за лицами нерумынской национальности.

²² КУІА. Ф. 580. Оп. 1. Спр. 2633. Арк.12. Наблюдательное дело на украинское общество «Просіт».

²³ КУІА. Ф. 580. Оп. 1. Спр. 2674. Арк.14. Наблюдательное дело на украинское общество «Просіт».

Держава поступово, але впевнено, спромоглася об'єднати у Південній Бессарабії всі нацменшини в єдиний навчальний простір з викладанням у школах державною мовою.

Література:

Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

Комунальна установа «Ізмаїльський архів» (далі – КУІА). Ф. 312, Оп. 1. Спр. 139. Арк. 96. Наблюдательное дело за деятельностью болгарского националистического движения в Измаильском уезде. Арк. 27, Арк. 48, Арк.55

КУІА. Ф. 312. Оп.1. Спр. 76. Арк. 110. Наблюдательное дело за деятельностью «Союза обществ болгарских колонистов» Измаильского и Кагульского уездов; документы о правах болгарской гимназии на принадлежащее имущество и положение о гимназии. Арк. 19, Арк. 20, Арк. 21, Арк. 59.

КУІА. Ф. 312. Оп.1. Спр. 49. Арк. 349. Переписка с Бессарабским окружным инспектором полиции, комисариатами полиции городов Болграда, Килии, Рени, Вилково о наблюдение за деятельностью населения русской и украинской национальности городов уезда. Арк. 1, Арк. 14, Арк. 37, Арк. 39, Арк. 66, Арк. 124, Арк. 142

КУІА. Ф. 580. Оп. 1. Спр. 2355. Арк.33. Приказы Кишиневского окружного инспектората полиции и переписка с подведомственными комиссарами полиции о надзоре за лицами нерумынской национальности. Арк. 31.

КУІА. Ф. 580. Оп. 1. Спр. 2633. Арк.12. Наблюдательное дело на украинское общество «Просвіт». Арк.1, Арк.9

Chiriac M. (2005) *Provocările diversității. Politice privind minoritățile naționale și religioase în România*. Cluj-Napoca. Fundația CRDE. P. 94.

Mitu O.-M. *Limba ca exponent al identității naționale. perspective și aplicații românești interbelice. Analele Universității Dunărea de Jos din Galați*. 15/2016

REFERENCES

Chiriac M. (2005) *Provocările diversității. Politice privind minoritățile naționale și religioase în România*. Cluj-Napoca. Fundația CRDE. P. 94.

Komunalna ustanova «Izmailskyi arkhiv» (dali – KUIA). F. 312, Op. 1. Spr. 139. Ark. 96. Nablyudatel`noe delo za deyatel`nost`yu bolgarskogo nacionalisticheskogo dvizheniya v Izmail`skom uезде. ark. 27, ark.48, ark.55

KUIA. F. 312. Op.1. Spr. 76. Ark. 110. Nablyudatel`noe delo za deyatel`nost`yu «Soyuza obshhestv bolgarskix kolonistov» Izmail`skogo i Kagul`skogo uездov; dokumenty` o pravax bolgradskoj gimnazii na prinaldlezhashhee immushhestvo i polozhenie o gimnazii. ark. 19, ark. 20, ark. 21, ark. 59.

KUIA. F. 312. Op.1. Spr. 49. Ark. 349. Perepiska s Bessarabskim okruzhny`m inspektoratom policii, komisariatami policii gorodov Bolgrada, Kilii, Reni, Vilkovo o nablyudenie za deyatel`nost`yu naseleniya russkoj i ukrainskoj nacional`nosti gorodov uезда. ark. 1, ark. 14, ark. 37, ark. 39, ark. 66, ark. 124, ark. 142

KUIA. F. 580. Op. 1. Spr. 2355. Ark.33. Prikazy` Kishinevskogo okruzhnogo inspektorata policii i perepiska s podvedomstvenny`mi komissarami policii o nadzore za liczami nerumy`nskoj nacional`nosti. ark. 31.

KUIA. F. 580. Op. 1. Spr. 2633. Ark.12. Nablyudatel`noe delo na ukrainskoe obshhestvo «Prosit». ark.1, ark.9

Mitu O.-M. Limba ca exponent al identității naționale. perspective și aplicații românești interbelice. Analele Universității Dunărea de Jos din Galați. 15/2016

Zakon Ukraïni vid 05.09.2017 № 2145-VIII «Pro osvitu» Vidomosti Verhovnoï Radi (VVR). 2017. № 38-39, st.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

Daki M. Resistance Of The Southern Bessarabia Intelligentsia To The Romanization Of Educational Institutions (1918-1940)

The article attempts to analyze the activities of the Romanian administration in the territory of Southern Bessarabia in the period between the two world wars. At that time this region had a more diverse population than other regions of Romania. To address the language issue, local authorities had to take into account not only the interests of national minorities, but also the interests of the state, while maintaining security without resorting to extreme measures. The author has considered the forms and methods of state influence on the multinational population of the region; has described the activities and role of the national unions that sought to support the right of local residents to study in their native language; has considered and analyzed the movement of the representatives of the intelligentsia, which waged an open struggle for the right to have the opportunity to learn their native language in educational institutions; has determined the special attitude of the Romanian administration to the national minorities of Southern Bessarabia in the period under study.

Key words: language, intelligentsia, national minorities, union, native language, Southern Bessarabia, school, Law.